

פרשת ויחי

נערך ע"י הרב ישראל מנחם קליין שליט"א

א. בקשת יעקב ליקבר בארץ ישראל

שאלה: רש"י פ"י שיעקב ביקש מיוסף ליקבר בא"י מג' סיבות: א. סופה להיות עפרה כינים. ב. שלא יהיה לו גלגול מחילות בתחיית המתים. ג. שלא יעשוהו מצרים עבודה זרה. וצ"ב דהרי הרמב"ם בהל' מלכים (פ"ה הי"א) כתב, דיש ענין גדול להיקבר בא"י שזה מזבח כפרה על עוונות וגדולי החכמים היו מוליכין את מיתיהן לשם, צא ולמד מיעקב אבינו ויוסף הצדיק. עכ"ד. ומבואר שגם לזה רצה יעקב כשיבקש ליקבר בא"י ולמה לא הביא רש"י פ"י זה שרצה ליקבר בא"י משום מעלת א"י?

תשובה: רש"י כותב ג' סיבות שלכך יעקב לא רצה להיקבר במצרים ולא כותב את הסיבה שלכן רצה ליקבר דוקא בארץ ישראל.

ב. נוסח ברכת הבנים

שאלה: מנהג ישראל בכל הדורות לברך בניהם "ישמך אלוקים כאפרים ומנשה" וצריך להבין, הרי קיי"ל במגילה (כ"ב). שכל פסוק שלא פיסקו משה, אנחנו לא מפסקים וכלומר, שאסור לומר רק חצי פסוק וא"כ היו צריכים לברך כמו כל הפסוק ולומר: "ויברכם ביום ההוא לומר בך יברך ישראל לאמר ישמך וגו'?"

תשובה: א. רק בקריאת התורה אין לקרוא חצי פסוק או לפסק אחרת, אך בתפילה או בברכה שאני. ב. כאן זה שונה, שהתורה אומרת שיעקב אמר שכך יברך ישראל.

ג. לשון יעקב בהזכרת אבותיו

שאלה: יעקב ביקש ליקבר במערת המכפלה "שמה קברו את יצחק ואת רבקה אשתו". ויל"ע האיך קרא יעקב את אביו ואמו בשמם, הא קיי"ל (קידושין ל"א): דאסור לקרוא לאביו בשמו, לא בחיים ולא לאחר מותו?

תשובה: א. בחו"ל לא קיימו את המצוות כמו שיעקב נשא ב' אחיות כמבואר ברמב"ן. ב. היות והזכיר את אברהם ושרה, היה מותר להזכיר כהמשך את אביו ואמו בשמם כדי שלא יהיה פגיעה בכבוד אבותם. ג. זה היה ה"שם תואר" של האבות הק' ובכה"ג מותר. ד. שם שהקב"ה נתן אולי מותר.

ד. כיבוד יוסף את אחיו

שאלה: כתוב בפסוק (ני, ט"ו): "ויוראו אחי יוסף כי מת אביהם" ופרש"י, שכל זמן שהיה יעקב חי, היה יוסף מקרבן בשביל כבוד אביו והיו סועדים על שולחנו, ולאחר שמת, שוב לא קירבן. וצ"ב, למה לא קירבן מדין כיבוד אדם לכבוד לאחיו הגדול (כנלמד מ"וואתי") ולש"י הרמב"ם הוא חיוב גם לאחר מות האבא, ולמה לא קירב מדין זה את אחיו הגדולים?

תשובה: א. אין חיוב מדין כיבוד אח גדול לקרבו ביותר, ועשה כן לפני משורת הדין רק כשהיה אביו חי משום כבוד אביו, וכעת הפסיק כשהיה בצער על פטירתו. ב. כעת לא קירבן כעונש על מכירתו שיהיה זה כפרה. ג. יוסף קיבל מאביו את הבכורה והוא נהיה גדול.

ה. חשש יעקב להיקבר במצרים

שאלה: רש"י פירש, שיעקב ביקש לא להיקבר במצרים שסופה להיות עפרה כינים ומרחשין תחת גופי. וקשה – שבב"ב (י"ז). איתא, שלא שלטה רימה ותולעה בשבעה אנשים ואלו הן אברהם יצחק ויעקב וכו' ומה טעם חשש יעקב שמא תשלט בו הכנים והמרחשין?

תשובה: א. לא שלט בהם רימה ותולעה בא"י, אבל אם היה נקבר במצרים היה שולט. ב. יעקב היה עניו ולא ידע מזה. ג. נכון שלא שלטה בו רימה ותולעה, אבל גם לא רצה שיהיו מרחשין תחת גופו. ד. רק רימה ותולעה מהגוף לא שלטה בהם, וכאן העפר של ארץ מצרים נהפך לכינים ללא קשר לגוף ולא רצה שזה ישלט בו.